

**Gijs van Reeuwijk -
12 Molenbehoud 2019 en toekomst – wijziging eisenpatroon – gevaren – gebrek aan
visie overheid**

Ed van Gerven:

Gijs, het is nu 2019 dat ik met jou praat en zou jij kunnen vertellen wat de huidige stand van zaken is in het molenbehoud gewoon? Hoe ziet het molenveld er nu uit en wat denk jij hoe het de komende 25 jaar zal gaan ontwikkelen?

Gijs van Reeuwijk:

Ja, ik had al eens eerder aangegeven toen ik eigenlijk... 1980 een beetje meer mij ging bezighouden met ja, meer behoud van molens, dus bij besturen enzovoort, waarin je geconfronteerd werd natuurlijk met dat hele... hoe gek de molens er toen bijstonden. Toen was mijn gedachte, van: jongens, het staat er wel heel slecht bij, zal ik het bij mijn leven nog meemaken dat we alles gerestaureerd krijgen? Kan ik daaraan meewerken weet je wel? Nou, dat is denk ik gewoon de waarheid geworden dat wij alles hebben kunnen behouden. We hebben nog eens veel meer kunnen doen, er zijn natuurlijk heel veel natuurlijk ook molenrompen of zaken die er slecht bijstonden die zijn behouden. Klussen die eigenlijk misschien rond 1980, 1990, dat je zei: ja, jongens, nou dat zal nooit iets worden. Hè, daar kwamen we nooit aan toe. Hebben we toch allemaal kunnen realiseren, dat was dus echt wel vechten soms van molenvlak, maar dat kan ook zijn een onderbouw, ik weet nog een keer hier in de buurt, Nijhuizum, een hele bijzondere achtkantige onderbouw van de spinnekopmolen stond er nog, ik denk 18e eeuws. Ik hoorde van het waterschap: ja, er was een... er liep een ruilverkaveling daar, had nog een maalstoel ingezeten, in die onderbouw. Hij gaat gesloopt worden. Volgende week, de loonwerker is al besteld, volgende week dan wordt hij weggeschoven. Weggeschoven daar. En de hele voorboezem en de hele waterstaatkundige infrastructuur gaat weg, ik kende gelukkig een ambtenaar die erover ging, dus ik bel die man op, ik zeg: joh, laten we dat volgende week toch maar even niet doen. Hè, laten we hem dan nog maar even staan. "Ja ja, wat moet dat dan?", nou, ik zeg, geef me even de tijd dan zal ik ook kijken dat hij ergens terecht kan komen. Nou, toen kon hij dus bij een molenstichting terecht komen. En inmiddels hij is helemaal gerestaureerd en ja, heel bijzondere molen gewoon in Nederland ook binnen het hele bestand van molens in Nederland. Dus dat waren vaak die gevechten tussen de ruïnes en de wrakken, echt de moeilijke gevallen om die boven water te krijgen. Nou, als ik dan nu kijk, als je dan nu kijkt naar het molenbestand, dan staat zo op eerste oogopslag dat er heel goed bij. Echt, die molenwrakken die hebben we bijna niet meer. Heel soms komt het nog voor, maar dan heeft dat minder een financiële oorzaak, het is niet zo dat men geen geld en geen wil heeft om hem op te knappen, maar in 9 van de 10 gevallen is het dan een, ja, particulier eigenaar waar dus op enige wijze men niet tot restauratie kan komen. Eigenlijk die niet veel verkopen, zelf de mogelijkheden misschien niet ziet, en dat is de reden vaak dat hij er zo slecht bijstaat. Niet omdat er niet voldoende geld of wil is om tot herbouw of tot opknappen te komen. En dan denk ik, van: ja, staat het er nu goed bij? Ja, het staat er nu... als we het natuurlijk vergelijken met 1980, 1990, staat het er geweldig bij. Maar we zien ook natuurlijk dat ons eisenpatroon, dus de wens waar een molen aan moet voldoen op een veel hoger niveau ligt als toen. Toen was er natuurlijk echt lauter soms echt gewoon zo, van: kunnen we die molen behouden? Met de keuze die erbij hoorde, kijk, het is soms wel eens wordt er nu bij de restauraties wordt er gezegd, van: ja, god, hoe hebben ze dat in godesnaam kunnen doen, wat een beroerde oplossing, dat hadden ze zus en zo moeten doen. En dan schets ik soms wel eens bij die eigenaar of bij vrijwillige molenaars ook nog wel eens, zeg ik: joh, kijk eens op de foto hoe hij er toen bijstond, het was toen gewoon: hij hing aan een zijden draadje, het was niet, van: goh, ze hadden eigenlijk dat hele ondertafelement moeten restaureren en wat meer oud hout moeten laten zitten. Nee, het was gewoon: molen was weggeweest, of hij staat er nog. Hè, dus die keuzes die toen gemaakt werden, werden soms op een veel basaler niveau werden die keuzes gemaakt. Hè, van: goh, we moeten gewoon zorgen dat die behouden blijft. Toen werd er bijvoorbeeld makkelijker gezegd: je moet even een, ja... wiel was slecht, ja, god, het was toch wel wat goedkoper om een nieuw wiel erin te zetten.

Hè, dat was dan vaak de afweging van kunnen we de begroting van die totale restauratie zodanig hebben dat we die molen kunnen behouden? Ja, daar moeten we soms wel eens wat bochtjes afsnijden, of er moet bijvoorbeeld een nieuw wiel in. Nu zien we een oud wiel en dan zeggen we: ja joh, die molen, geweldig dat oude wiel. Ja, we gaan dat oude wiel restaureren, ja, dat kost drie keer zoveel als een nieuw wiel, maakt niet uit, we willen het oude wiel bewaren. Dus die keuze... dat betekent dus dat we nog steeds wel een opgave hebben en dat het nog steeds geld gaat kosten om die molens te restaureren en in stand te houden, maar dat ons eisenpatroon wel anders is komen te liggen. Hè, wij gaan echt veel meer de diepte in en de kwaliteit van de restauratie wordt denk ik daarmee verbeterd.

Ed van Gerven:

En zal die trend zich doorzetten denk je, de komende jaren?

Gijs van Reeuwijk:

Nou, dat is even moeilijk te zeggen, kijk, natuurlijk de wens dat alles ontzettend goed gebeurt... We zien een ontzettend terugtrekkende overheid. Er is geen enkele visie, sturing... nou ja, de rijksdienst heeft dan zo'n beleid, zo'n stuk, zo'n boek, hè, over het plan van de molens, maar inhoudelijke adviezen komen daar niet meer vandaan. In ene zeggen ze: het staat in ons boekje, we denken er zo over. Moeten ze inhoudelijk advies geven, dat lukt niet meer. En dat is bij provincies, gemeenten precies hetzelfde. Dus de sturing op niveau, van: waar willen wij nou heen met die molens, op wat voor manier willen we ze restaureren? Die is er eigenlijk zowat niet meer. Dus het is aan de goedbedoelde adviseurs, die bepalen wat voor eindproduct er straks uitrolt. En je hebt vaak ook natuurlijk nog een combinatie met vrijwillige molenaars, dus je moet ook hopen dat die vrijwillige molenaars ook nog die inbreng blijven geven en ook die kennis daarvoor hebben. Dus het is denk ik... ja, het vraagt soms wel eens even over een stukje visie: waar willen wij heen met onze molens? En dan denk ik: dan kunnen we het ook vormgeven. Het is niet zo dat dan het geld ons tegen zal houden. Nee, die visie die moeten we wel hebben. En als we die visie hebben, dan komen we er wel. En dat is denk ik wel een beetje een bedreiging voor misschien het molenbehoud. Soms wat conservatieve gedachten, van: nou ja, een molenromp die er nou slecht bijstaat, ja, maar goh, we hebben in het verleden meer molenrompen gecompleteerd, dus we gaan er maar niet mee completeren, terwijl aan de andere kant, je moet natuurlijk vanuit de herbestellingsgedachte, je moet vaak wel weer zo'n objecte functie geven. En dan zie je dat de overheid er weer intrapt en de eigenaar met de handen in het haar zit, omdat die: goh, ik wil graag wat met die molen voor de gemeenschap betekenen. Dus eigenlijk zie je dat op dit moment de overheid is vaak een meer remmende factor dan een stimulerende factor in dit hele gebeuren.

Ed van Gerven:

En hoe zou je het zelf dan graag zien in de toekomst?

Gijs van Reeuwijk:

Ik denk dat we ons heel erg... Van waarom willen we die molens... waarom willen we die molens behouden? Kijk, het is qua techniek natuurlijk volledig achterhaald. Hè, dat moeten we ons voorhouden. Nederland die industrialiseert steeds sneller, alles moderniseert steeds sneller, heel de wereld natuurlijk. Dus die molens, die worden steeds meer een bijzonderheid, dat hebben we ons denk ik onvoldoende... zien wij dat voor ogen hoe bijzonder dit soort objecten toch in de huidige moderne samenleving zijn en ik denk dat dat ook ontzettend van belang is. Dus dat men kan toch beleven, van: waar komt het vandaan en hoe werkt dit allemaal? Hè, we moeten natuurlijk niet vergeten, kijk: een groot deel van Nederland ligt natuurlijk onder zeeniveau, iedereen vindt dat normaal, hè, och ja. Hoe dat... hoe we Nederland behouden hebben. We moeten niet vergeten, zonder die molens, hè, want toen werd het natuurlijk vooral over, ja goh, het slavernijverleden... “zonder de slavernij dan hadden we al die rijkdom niet gehad”, kijk het is heel basic, al hadden wij die molens niet gehad, dan was nu Amersfoort in zee geweest. Ik ben ervan overtuigd dat we dan even wat meer waddeneilanden hadden gehad, maar dat dus Noord- en Zuid-Holland vrijwel niet meer bestaan had, dat was gewoon weggeslagen geraakt. Dus dat besef van dat belang van die molens en ik denk dat dat steeds belangrijker wordt, minder misschien uit de hoek van de cultuur, of cultuurhistorische liefhebbers of deskundigen, die blijven nog steeds die molens “ach ja, nou ja, och, dat is net zoals de

klompen en de tulpen”, maar voor Nederland gewoon denk ik op wereldniveau is er denk ik juist ook een hele belangrijke groep en die groep molens is natuurlijk 10 of 100 keer zo belangrijk als zoals je kerken die hier staan. Want overall in Europa staan mooiere, oudere, bijzonderdere kerken dan in Nederland, maar die molens die springen er juist bovenuit en dat is denk ik toekomstperspectief, ik denk dat je dat nog veel meer kunt uitbuiten die bijzondere positie. En dat staat bijvoorbeeld natuurlijk ook met: heb je voldoende molenaars? Dat is toch wel een beetje een punt van zorg denk ik. We zien natuurlijk dat de mensen steeds langer doorwerken. Vroeger zag je iemand die ging in de jaren... als hij 55 was dan kon hij in de vut, dan zei hij: nou dan ga ik nog eens een leuke hobby... Nou, dan ga ik molenaar worden. En daar zaten hele goede mensen bij, en die had je echt 15/20 jaar dan had je er wat aan. Nu zijn ze 65/66 dat ze met pensioen gaan, en zeggen, van: jongens, zal ik op deze leeftijd nog aan zoiets beginnen als molenaar, waar ik nog een paar jaar een opleiding nodig heb. Die beginnen daar niet meer aan. Dus ik denk dat er een hele grote vijver waar je uit kon vissen voor je molenaars, dat die opdroogt. Dus dan moet je denk ik meer in de jongeren gaan zoeken, dat je die wat meer gaat betrekken. Dus wellicht in een keer een hele grote uitdaging. Dus dat... dat is wel een zorg. Je moet wel die molenaars ophouden. Dat je de mensen houdt die er aardigheid in brengen om te komen kijken, dat zal denk ik toenemen. We zien het met de extra toeristen in Amsterdam, etcetera. Nederland wordt steeds meer één groot openluchtmuseum. En ook al strubbelen wel bepaalde mensen tegen dat het niet zo zou moeten zijn, dat voorkomen we niet. De wereld wordt mobieler en het wordt wordt alleen maar steeds bijzonderder hier in Nederland. Dus ik denk dat de beleving, dus de verwachting is denk ik goed. Ik ben ervan overtuigd dat ze dat molenbehoud vorm kunnen blijven geven en dat er ook geld blijft. Ja, ik ben daar niet negatief over, want zo is het nooit gegaan.

Ed van Gerven:
Nee.